

УДК 339.9:338.23:336.74 - 048.76(4-6ЄС)

Кібальник Любов Олександрівна
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри моделювання економіки і бізнесу
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна
e-mail: liubovkibalnyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7659-5627>

Старченко Андрій Володимирович
аспірант, ОНП «Економіка»,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна
e-mail: starch2106@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2010-5387>

ПОСТКАПІТАЛІСТИЧНА МОДЕЛЬ НОВОГО МОНЕТАРИЗМУ

Kibalnyk Liubov,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economic and Business Modeling
Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy
Cherkasy city, Ukraine
e-mail: liubovkibalnyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7659-5627>

Starchenko Andrii,
Postgraduate student,
Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy
Cherkasy city, Ukraine
e-mail: starch2106@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2010-5387>

POST-CAPITALIST MODEL OF THE NEW MONETARISM

Анотація. Статтю присвячено важливим проблемам становлення так званого нового капіталізму в умовах докорінної зміни монетарних відносин в глобальному соціумі. Доведено, що сучасні погляди багатьох економістів на саму систему капіталізму, в широкому розумінні цього слова, зазнали суттєвих змін, адже сам капіталізм перестав носити класичний, за К. Марксом, характер. У численних працях сучасних науковців стверджується, що провідними трендами подальшої трансформації ринкових відносин дедалі частіше стають їх різновиди: турбокапіталізм, а також модерний, інформаційний, когнітивний, гламурний, цифровий (платформений) і, що надзвичайно важливо, фінансовий. Їх секторальна ієрархія в глобальній галузевій таксономії сучасного суспільства дозволяє констатувати, що вчених-економістів вже найближчим часом очікують великі трансформаційні зміни в трактуванні суперсучасної моделі глобального монетаризму, адже структурні зміни тривають у ній не один рік. Важливими чинниками формування нового суспільства виступатимуть: тиск цифрової економіки, вплив штучного інтелекту, формування кібернетичних моделей, зміна функції грошей і, звичайно, формування

секторального і горизонтального капіталізму. Ретельний аналіз новітніх тенденцій в глобальній економіці дозволив встановити: невідворотну віртуалізацію модерних технологічних процесів, активну гібридизацію фінансових моделей і багато структурних систем, ускладнення платформізації глобальної фінансової активності, технологічний прорив в селективних секторах національних економік, зростання соціальної відповідальності, загострення цифрової нерівності. Разом з тим було доведено, що важливим завданням багатьох дослідників має стати пошук сучасної ідентичності та виявлення фундаментальних цінностей. В монетарному відношенні слід очікувати значного розширення геомонетарного простору, мультилатеральної валютної інтеграції і, водночас, постійно зростаючої монетарної турбулентності.

Важливим доповненням до нової моделі фінансового капіталізму має стати, на думку автора, тотальне запровадження цифрових технологій та посилення, сек'юритизація фінансової активності.

Ключові слова: турбокапіталізм, фінансовий капіталізм, когнітивний капіталізм, глобальні монетарні системи, посткапіталізм, Європейський Центральний банк.

Abstract. The article is devoted to the key problems surrounding the emergence of the so-called new capitalism under conditions of a fundamental transformation of monetary relations in the global society. It is demonstrated that contemporary views of many economists on the very system of capitalism, in the broad sense of the term, have undergone significant changes, since capitalism itself has ceased to embody the classical character described by Karl Marx. Numerous works by modern scholars argue that the leading trends of its further transformation increasingly take the form of various types such as turbo-capitalism, as well as modern, informational, cognitive, glamorous, digital (platform-based), and—crucially—financial capitalism. Their sectoral hierarchy within the global industrial taxonomy of contemporary society makes it possible to state that researchers will soon face major transformational shifts in interpreting an ultra-modern model of global monetarism, as structural changes in this realm have been ongoing for years.

The important factors shaping the new society are expected to include: pressure from the digital economy, the influence of artificial intelligence, the formation of cybernetic models, changes in the function of money, and, evidently, the emergence of sectoral and horizontal capitalism. A thorough analysis of the latest trends in the global economy has made it possible to identify: the inevitable virtualization of modern technological processes, the active hybridization of financial models and numerous structural systems, the increasing complexity of the platformization of global financial activity, technological breakthroughs in selective sectors of national economies, the rise of social responsibility, and the intensification of digital inequality. At the same time, it has been shown that an important task for many researchers is to search for contemporary identity and to identify fundamental values.

From a monetary perspective, we should expect a substantial expansion of the geomonetary space, multilateral currency integration, and, simultaneously, continuously increasing monetary turbulence. According to the author, an essential supplement to the new model of financial capitalism should be the widespread implementation of digital technologies and the strengthening, securitization of financial activity.

Keywords: turbo-capitalism, financial capitalism, cognitive capitalism, global monetary systems, post-capitalism, European Central Bank, EU.

JEL codes: E12; E42

Постановка проблеми. Теоретичний вакуум сучасної політекономії суттєво вплинув на характер монетарних відносин в глобальному економічному середовищі, адже минуле тлумачення традиційних капіталістичних моделей, а може й цінностей, вже не отримувало одностайної підтримки з боку різних науковців.

Водночас, в останні чверть століття з боку окремих фахівців з'являлося чимало пропозицій щодо осучаснення теоретичних підходів задля виявлення методологічної сутності нового капіталізму. Так, на світі з'явилися ідеї турбокапіталізму, а також інші різновиди методологічної класики (модерний, гламурний, фінансовий, цифровий тощо). Разом з тим, «сепаратистські» тенденції, ідентифікації фінансових моделей потребують суттєвого переосмислення категорій з огляду на те, що глобалізаційні і інтеграційні процеси домінують в усіх сучасних економічних відносинах і, як правило, задають тон кількісним і якісним змінам в державах-лідерах, а також в межах глобальної периферії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток сучасних монетарних відносин в глобальному економічному середовищі завжди потребував чітких, перевічених часом ідентифікаційних підходів, котрі охоплювали б усі структурні характеристики, локалізовані системи управління, а також ідеологію нового секторального лідерства та зумовлені цим можливі контентні переваги. Тим не менше, в умовах сьогодення важливу роль відіграватиме реальне визнання наявних переваг тих чи інших теоретичних концепцій до цілісного розуміння панівних процесів, які домінують в сучасних доволі складних і, водночас, суперечливих відносинах. Також слід додати, що для дослідників — аналітиків конче важливим є відслідковування динаміки змін поступального руху всього методологічного процесу в умовах зростаючої турбулентності вільного ринку. Ось чому надзвичайно важливим в систематизації монетарних методологій є категоріальна ідентифікація пропонованої світовою науковою елітою тих теоретичних здобутків, які вже в недалекому майбутньому будуть визначати поступальний рух глобального соціуму. Слід також зауважити, що з огляду на побудову оновленої моделі формування модерного капіталізму до наукової полеміки про його контентну динаміку приєднується чимало різних фахівців, кожний з яких символізує, з одного боку, неупередженість власної точки зору науковця, з другого — натякає на можливість неминучих компромісів та зростання конвергенції наявних і майбутніх методологій.

Відомий сучасний британський науковець Пол Мейсон, який ретельно дослідив феномен посткапіталізму, абсолютно справедливо зауважує: «За іронією долі, першу спробу створити теорію інформаційного капіталізму, названу «когнітивний капіталізм», здійснили люди, які заново відкрили «Уривок про машини». Вони були крайнє лівими послідовниками Антоніо Негрі [1, с. 168]. І далі автор зауважує «Насправді система, в якій ми живемо, не є новою, логістичною формою капіталізму, що працює повноцінно. Вона не логічна. Її напружений, гарячкуватий і нестабільний характер виникає з того факту, що ми живемо в епоху, коли мережі — поруч з ієрархією, а нетрі — з інтернет-кафе, і щоб зрозуміти ситуацію, яка склалася, ми маємо розглядати її як незавершений перехід, а не як закінчену модель» [1, с. 170]. Зрозуміло, що ця точка зору не може претендувати на єдино вірну, адже як показує досвід, подібних підходів може бути чимало.

Звичайно, що наведена вище характеристика сучасного капіталізму (посткапіталізму) є неповною, адже чимало сучасних авторів у своїх судженнях наполегливо пропонують хіба що нову влучну назву, а не системний зміст тих глобальних перетворень у світі, динаміка яких з кожним роком стає все більш відчутною і цілеспрямованою. Також зауважимо, що доволі дискусійним виглядає можливе ототожнення інформаційного капіталізму з його когнітивним аналогом, про що піде мова далі.

Дещо іншу позицію (розширену) на концепцію глобального капіталізму запропонував Домінік Маузі, спираючись на відомі висловлювання Семюеля Гантінгтона. Науковець зауважує «Він заявив, що зіткнення цивілізацій поглине світову політику, у якій культура, поряд із національним інтересом та політичною ідеологією, ставала геополітичною проблемою. На перший погляд, неочевидною, але здатною викликати труднощі в майбутньому. Він представив циклічне бачення історії, від релігій до цивілізацій, перейшовши від конфлікту між державами до протистоянь між народами та від народів до ідеологій» [2, с. 35].

На нашу думку висловлене вище є нічим іншим, як трансформованим політологічним підходом до розуміння реальних процесів модифікації капіталізму, в якому так зване «циклічне бачення» визначатиме тривалість змін, а також можливу так звану міждержавну конфліктність. Однак, на нашу думку, у концепції Д. Маузі — С. Гантінгтона відсутня економічна складова, яка з огляду на переконання класиків політекономії минулих століть, визначає суттєві трансформаційні зміни в організації виробництва, комерціалізації технологій, зростаючої конкурентоспроможності національних господарств, а також докорінну модернізацію науково-освітніх процесів, роль яких в умовах розвитку штучного інтелекту важко буде переоцінити. Також у посткапіталістичних відносинах неабияку роль відіграватимуть якісні характеристики так званого «спільного (глобального) ринку», котрий слугує надійною основою подальших еволюційних перетворень. Відтак виходить, що сучасні капіталістичні відносини є надзвичайно динамічними, адже їх важливою складовою є конкуренція, котра як раніше, так і зараз значною мірою визначатиме характер поступальних процесів в глобальному соціумі. Ось чому в сучасній науковій літературі з'явилася доволі химерна, з нашої точки зору, ідея так званого «врятування капіталізму». Логіка подібного роду «рятівників» є доволі зрозумілою: капіталізм залишається таким, як був й раніше, однак він потребуватиме постійної модернізації, а також має відповідати тим тектонічним змінам, що мають місце в глобальному економічному середовищі і зумовлені викликами часу.

Доволі прагматичною, у дещо алегоричному відношенні «врятувати капіталізм» виглядає монографія Роберта Райха, який стверджує: «Щоб мати «вільний ринок», потрібно прийняти рішення з приводу власності (чим можна володіти), монополії (який ступінь ринкової влади вважається допустимим), договорів (що можна купити та продати й на яких умовах), банкрутства (що відбувається, коли покупці неспроможні платити), правозастосування (як гарантувати, що ніхто не обманює з виконанням цих правил) [3, с. 25].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З-поміж багатьох сучасних досліджень глобального капіталізму чільне місце посідають посткапіталістичні підходи щодо ідентифікації нових якостей сучасного суспільства, його очікуваної синергії, динаміки та структурних зрушень. У цих дослідженнях, як правило, домінує трендовий підхід, коли аналізується одна- дві тенденції розвитку, натомість дедалі очевидною стає ситуація, коли цього виявляється замало. Ось, чому поліструктурний підхід до аналізу світового економічного середовища, насамперед, глобальних фінансів, є не лише питанням об'єктивності міжнародного аналізу, а й важливим напрямом системної класифікації наукових суджень, їх змісту та подальшої траєкторії розвитку. Надзвичайно важливою має стати сегментна характеристика посткапіталізму та виявлення сутнісної основи

глобального монетаризму, шляхом ув'язування існуючих і очікуваних змін в економічній моделі сучасного ЄС.

Формування цілей. Виявити суть, значення та особливості посткапіталістичної моделі нового монетаризму в процесі його секторальної диверсифікації.

Методика дослідження. Об'єктивізація цілісного економічного дослідження завжди потребує застосування селективних методів. З огляду на це авторами були використані методи аналізу і синтезу, що дозволило виявити сучасні типи капіталізму в глобальному середовищі. Водночас, використання систематичного методу дозволило ув'язати сучасні класифікації з так званими неоліберальними, постфордистськими, когнітивними та цифровими (платформеними) трендами з новітніми зрушеннями в монетарній сфері. Важливим, проте лише частково використаним є метод таксономії, який стосується систематизації і їх ієрархічного вбудовування в загальну модель Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри дещо спрощене бачення «моделі наступних змін» важливою перевагою поглядів Роберта Райха і багатьох інших дослідників його школи є виокремлення найбільш «сенситивних» трендів сучасного капіталізму, вплив яких може призводити, з нашої точки зору, до нагальної проблеми у «помірному регулюванні» ринкових відносин та подальшої лібералізації всього глобального бізнесового середовища. Разом із тим, роль і значення конкуренції в подібного роду моделі майбутнього капіталізму виглядає доволі розпливчатими, адже всі перелічені вище категорії по суті є ізольованими від глобальних і локальних систем трансферу технологій, мобільності працівників, ресурсів, фінансів тощо. Звичайно, що питома вага цих факторів змінюватиметься час від часу та істотно впливатиме у подальшому на характер ідентифікації стосунків між глобальними акторами в моделі «нового капіталізму», планетарна місія якого визначатиметься не лише трендами трансформаційних змін, а й формуванням нового світопорядку з його новими модерними правилами, моніторинговими системами, дослідженням динаміки змін, системною гібридизацією мультиструктурних змін, а в економіці — новою функцією грошей.

Доволі імпульсивну характеристику майбутнього посткапіталізму, зокрема вище згадуваних грошей, запропонував М. Лютц. Його інтерпретація виглядає, як на нас, доволі песимістичною, цю інтерпретацію автор і його послідовники, як це не дивно, повністю поділяють. «Світ грошей — це світ у собі, з власними цінностями, власними «правдами», власним сенсом життя, і ми всі беремо в ньому участь, бажаємо ми цього чи ні. У цьому світі немає любові, а лише ділові відносини, немає добра і зла, а лише прибутковість і неприбутковість, і, звичайно, у цьому світі немає бога чи сенсу життя, а лише ринок [4, с. 93]. Такий неоптимістичний підхід у багатьох випадках нагадує капіталізм часів К. Маркса, з його жорстокою експлуатацією людини людиною, обмеженим доступом до освіти та охорони здоров'я, багаторівневими дискусіями про сенс життя, як у панівному класі, так і з-поміж тих, хто не лише створює матеріальні блага, але й споживає їх. До цього варто додати, що глобальні економічні процеси з кожним роком набувають важливих ознак системності, стандартизації, узгодженості і, водночас, конфліктності, турбулентності та неодмінного у цих умовах конформізму. Отже, можна з повною впевненістю прогнозувати, що конфліктність в монетарній сфері й досі нікуди не поділася, а лише набула інших форм, інших цілей, інших моделей.

Подібного роду інституційна активність в сучасному дослідницькому бомонді дивним чином переплітається з численними секторальними змінами, котрі зумовлені як глобальною циклічністю економіки, так і потужними інтрузивними швидко діючими реакціями на непередбачувані зміни в глобальному економічному середовищі. Значна соціалізація суспільних відносин, що мали місце у 1990-ті роки і розвиток так званого «пом'якшеного капіталізму» з великою кількістю соціальних гарантій, пріоритетів, пакетів і, врешті-решт, стратегій вже у першій чверті прийдешнього століття трансформувалися в систему жорстких неоліберальних заходів, кожний з яких визначав сутнісний тренд подальшого розвитку капіталістичних відносин з їх гіперексплуатацією, посиленою нерівністю економічного розвитку, появою нових корпоративних лідерів і лідерів держав, створенням сучасних форм організації бізнесу, у т. ч. інноваційного. Масштабність зазначених вище структурних зрушень сучасного капіталізму важко переоцінити. Авторська спроба узагальнення та систематизації описаних вище трансформацій наочно представлена на рис. 1.

Значна кількість сучасних авторів час від часу наголошують на зростаючій динаміці ринкових відносин. Це має пряме відношення як до теорії турбокапіталізму, так і до багатьох його модерних різновидів. Чимало сучасних дослідників зазвичай пов'язують спільні риси декількох теорій з постфордизмом (конвеєри, промисловий капітал, розвиток інжинірингу). Утім, варто зауважити, що вже на поч. XXI ст. основні постулати економічної теорії зазнали значних турбулентних змін, і як результат, з'явилося чимало нових методологій, в основі яких лежала фундаментальна ідея поведінкових трансформацій. Саме вони виявились більш вагомими індикаторами змін, адже спирались як на здобутки сучасного маркетингу, так і на нові когнітивні відносини в глобальному економічному середовищі. Відтепер саме ці зміни чекали на трансформацію численних ідей нової промислової революції, яка хоча й не носила «вселенського» характеру, тим не менше суттєво впливала на розуміння нової динаміки виробництва в межах глобального соціуму. З огляду на це зазнали змін й смаки й уподобання нових поколінь. Натомість тренд глобальної підприємницької активності змінився в бік зростаючої гламурної активності з його численними різновидами за J. M. Karferer, V. Bastien [13] (зокрема йдеться про так звані харизматичні, розкошові, глем тощо). Брендіві вироби одягу і взуття, розвинутий сервіс, нові види товарів і послуг, індустрія високої моди і високих технологій стали важливими ознаками сьогодення і зумовили формування модерних тенденцій у промисловому дизайні, а також профінансованих певними колами підприємців «потрібних» рейтингів, прибуткових хіт-парадів, численних рекламних заходів тощо. З огляду на те, як потужний неоліберальний проєкт набував значного розповсюдження інформаційний і цифровий капіталізм, які багато у чому перетиналися одне з одним (трансфер знань та інформації, розширені канали зв'язку, зростаюча цифрова нерівність, різнорівнева платформізація), забезпечили високий ступінь конвергенції дефініцій. Новим типом відносин поступово стають пропріетарні, які уможлилювали охорону авторських прав, забезпечення права власності, обмеження щодо використання, копіювання або ж можливої модифікацію. Велике значення при цьому мала віртуалізація і захист інформаційних ринків а відтак, їх обов'язкова сек'юритизація.

Назва (типи)	Фундатори	Методологічний контент
Турбокапіталізм	Luttwak E. ⁵ , Fusaro D. ⁶	Символізує собою економіку нового типу, в межах якої підприємницькі процеси йдуть значно швидше. Основними драйверами стають глобалізація, інформатизація, інтеграція, вільний рух факторів виробництва. На пізніх етапах значну роль відіграватиме віртуалізація підприємницьких процесів, наслідки яких поки що невідомі.
Модерний капіталізм (постфордизм)	Koch M. ⁷ , Grazia De V. ⁸	Долання кризи традиційних моделей виробництва, подальша лібералізація ринків, жорстка орієнтація компаній на отримання прибутків. Подальша уніфікація, стандартизація, типізація виробничих процесів.
Інформаційний капіталізм (неоліберальний проект)	Cohen J. ⁹ , Vercellone C. ¹⁰ , Ellenwood D. ¹¹	На відміну від індустріального капіталізму, інформаційний передбачає комерціалізацію знань, технологій їх нагромадження та трансфер. Важливого значення набувають канали зв'язку, їх ефективність та переміщення. Цей вид капіталізму тісно пов'язаний з цифровим.
Когнітивний (творчий) капіталізм	Moulier-Boutang Y. ¹² , Vercellone C. ¹⁰	Пріоритет-цифрові технології, нематеріальні ресурси (потенціал людини, високі технології, бізнес, сучасні фінанси, медійні системи, культура, мистецтво; домінуючими стають знання).
Гламурний (глем, glamour, luxury, харизматичний) капіталізм	Kapferer J.N. ¹³ , Bastien V. ¹³ , Почепсов Г. ¹⁴	Швидкі зміни в глобальній соціальній ієрархії. Зростаюча віртуалізація глобального економічного простору. Категорійна революція і ціннісне визначення успішності бізнесового продукування (хіт-паради, топ-листи, рейтинги, інтенсивні комунікації, а також розкіш, екзотика, мода, наукові дослідження, проривні технології, медіа).
Фінансовий капіталізм	Hudson M. ¹⁵ , Nishibe M. ¹⁶	Подальша модернізація фінансових інституцій, операцій, акцій, облігацій, а також глобальних ринків (фондові ринки, деривативи, банки, хедж-фонди). Створення цифрових валют та їх сек'юритизація. Розвиток акціонерного капіталу. Загроза фінансових криз, економічна асиметрія, спонтанне виникнення «фінансових міхурів» та їх подальший вплив на економічну і соціальну сфери як окремих країн, так і їх коаліцій.
Цифровий капіталізм (платформений)	Атанасов В. ¹⁷ , Schiller D. ¹⁸ , Staab Ph. ¹⁹	Трансформація: інтернету, державного управління, оборони, освітніх систем. Різномірні технологічні переваги, ускладнення, цифрова нерівність, віртуалізація економічної активності. Зростання проприетарних ринків та метаплатформ.

Рис. 1. Сучасні типи капіталізму в глобальному економічному середовищі

Складено автором за джерелами [5–19]

Центральне місце в процесі посилення секторального капіталізму, без сумніву, належить його фінансовому різновиду, який зазвичай відноситься до традиційних сфер монетарної активності у вигляді банків, фондових ринків, деривативів. До цього слід додати хедж-фонди, страхові компанії та інші форми фінансової активності, а також численні ризиковані, венчурні моделі (так звані фінансові міхури), руйнівний вплив яких на економіку окремих країн, включаючи фінансову систему стає дедалі очевиднішим. Разом з тим, вплив на фінансовий ринок національних банків, федеральної резервної системи, Європейського Центрального банку і багатьох інших установ як і раніше, важко переоцінити. Утім, позитивна роль у регулюванні фінансово-креативних відносин далеко не завжди оцінюється з боку експертів позитивно. З огляду на це, авторами була запроваджена графічна модель глобального впливу секторальних видів капіталізму на формування штучного інтелекту (рис. 2).

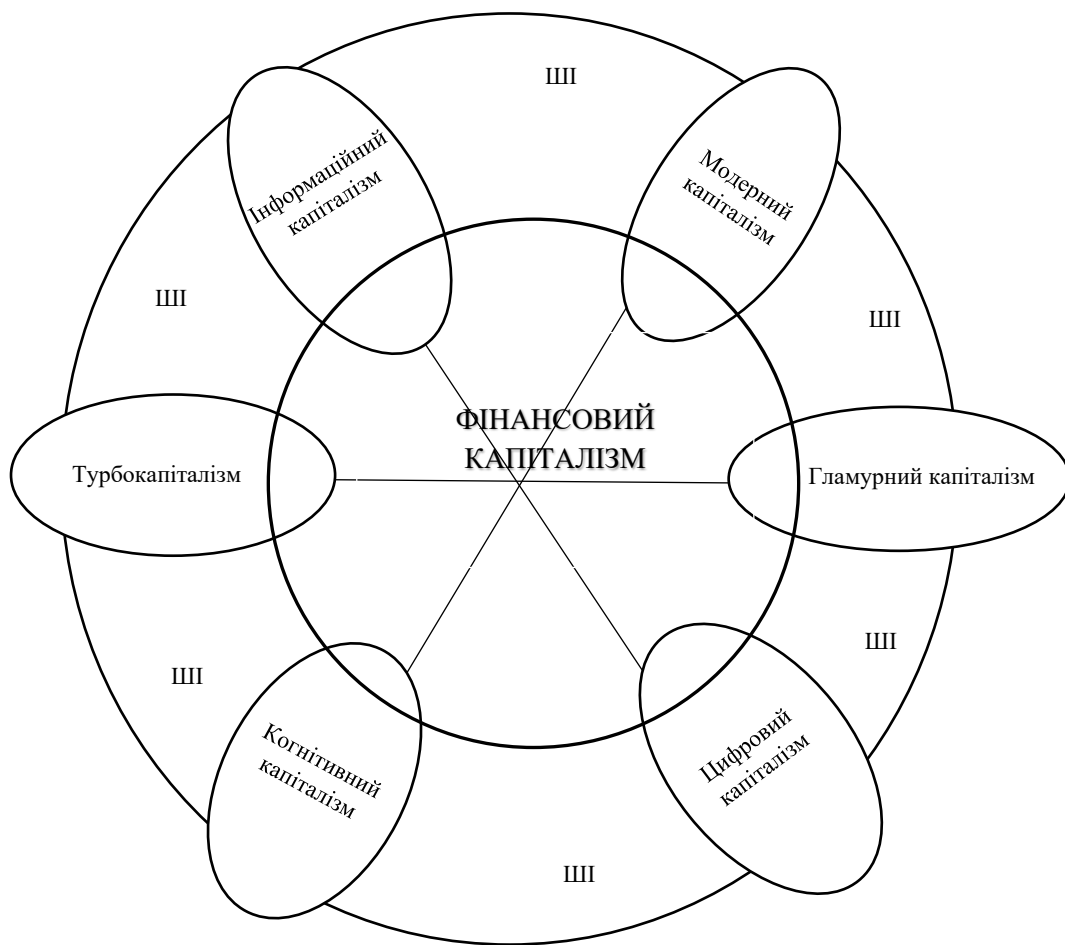

Рис. 2. Штучний інтелект (ІІІ) в системі глобальної конвергенції капіталістичних методологій

Як впливає з рисунку всі види сучасних капіталістичних систем, на думку апологетів цього підходу, безпосереднім чином пов'язані з фінансовим капіталізмом, котрий як і раніше, слугує своєрідною трансфертною моделлю опосередкованого обміну товарами й послугами, а останнім часом — інформацією, віртуальними продуктами тощо. Утім, якщо раніше дослідниками констатувалися масштабні тенденції диференціації, то в умовах сьогодення на перший план висуваються інформаційні тренди, значущість яких, наприклад в Європейському Союзі, зростає рік від року.

З огляду на домінуючі в світі тенденції інтелектуалізації підприємницької активності та нової ролі капіталу в них, варто зауважити, що широко декларований у глобальному науковому середовищі штучний інтелект є яскравим доказом гібридизації знань та їх майже нічим необмеженого трансферу. Відтак не важко спрогнозувати, що й в глобальній монетарній сфері вже найближчим часом відбудуться значні зміни в плані змісту фінансових ресурсів, розширення можливостей (включаючи конвертацію) електронних грошей, урізноманітненням псевдовалют та їх численних модифікацій. Не можна не враховувати також й потенційні можливості постійного оновлення та відтворення нових платформ, покращення їх якості, що зазвичай призводить до зміни характеру людської праці та можливих драматичних змін на валютних ринках, більшість з яких зумовлена зростаючими процесами сингулярності. Втім, на наш погляд, процеси подальшої монетаризації глобального фінансового середовища слід розглядати через призму тих тектонічних зрушень, що мають місце зараз і зростаюча активність яких прогнозуватиметься вже найближчим часом, зокрема йдеться про таке:

- суттєве розширення віртуалізації багатьох технологічних процесів при одночасному зростанні обсягів аутсорсингових операцій. Зазнає значного збільшення й глобальний обмін результатами праці;
- урізноманітнення гібридизації фінансових моделей і систем, що, з одного боку, суттєво покращить рух фінансових ресурсів, проте з другого — може суттєво вплинути на ризикованість фінансового бізнесу, а відтак й на безпеку банківських операцій хедж-фондів, страхових компаній тощо;
- у найближчій перспективі слід очікувати на ускладнення процесів платформізації глобальної фінансової активності з їх поліструктурною орієнтацією та селективними перевагами як з боку корпорацій так і монетарних консорціумів;
- зростатиме валідність прогнозування фінансових змін, яку необхідно ідентифікувати в інноваційних галузях: буде співставляти з фундаментальними досягненнями в космічних технологіях, астрономії, військовій сфері, біохімії, мікробіології, комп'ютерних сферах, фармацевтиці та інших сучасних науках, прогрес розвитку в яких неодмінно призводитиме до виникнення потреби у розширеному фінансуванні авангардних (проривних) секторів національних господарств; утім пріоритетом залишатимуться цифрові технології та штучний інтелект;
- зазнаватимуть модерних впливів й видозмін традиційні капіталістичні відносини. Якщо півстоліття тому під впливом тредюніонізму та потужного руху робітників за відстоювання своїх прав надзвичайно важливим сегментом розвитку економічних відносин ставала соціальна відповідальність бізнесу, то в умовах сьогодення капіталізм швидше за все повертатиметься до сублімованої моделі неоліберальних відносин.

У процесі подальшого зростання цифрової нерівності суттєво зросте монетарна динаміка, проте це не сприятиме вирівнювання доходів населення. Більше того, прогнозується їх подальше дистанціювання.

Визначення так званих посткапіталістичних трендів розвитку сучасного монетаризму без сумніву слід вважати доволі значущим, проте певною мірою недостатнім, адже весь понятійний апарат потребує суттєвих уточнень та доповнень. Важливим змістовним додатком, з огляду на це, слід вважати, за А. Ассман, так звані «спогади» та сучасну ідентичність [20, с. 71]. Ця німецька авторка виокремлює два види пам'яті (функціональну і накопичувальну), які ця відома дослідниця в досить оригінальний спосіб визначає їх як місток між минулим, сучасним і майбутнім. Надзвичайно важливим авторським уточненням є визначення тих цінностей, які дозволяють більш ретельно обґрунтувати фундаментальні підходи до ідентичності та норми дії [20, с. 144]. Без сумніву монетарні відносини також мають пам'ять.

Дотично до сучасних монетарних моделей в процесі їх аналізу надзвичайно важливого значення набувають процеси ідентифікації монетарних заходів і визначення відповідних підходів до встановлення динаміки і характеру тих змін, котрі відбуваються під впливом новітніх факторів розвитку глобального середовища.

Філософія монетаризму, з огляду на сучасні тенденції валютно-фінансових відносин може зазнавати значної трансформації, на що звертає особливу увагу відома американська дослідниця Н. К. Хейлз. Саме вона запропонувала модель трансформації семіотичного квадрата [21, с. 324]. За цією авторкою виходить, що в сучасних умовах великого значення набувають так звані «мутації» (в широкому розумінні цього слова). Натомість з позиції філософа, гіперреальність, що веде до формування нагальної потреби у побудові так званої семіотики віртуальності: випадковість — шаблон, розрив — дублювання, присутність — відсутність. За умов постійно зростаючої конвергенції монетарних систем їх докорінна трансформація стає неминучою. Утім для багатьох дослідників, котрі як раніше, так і зараз залишаються апологетами цілісного розуміння всього глобального капіталістичного суспільства з його суперечностями, з новими реаліями буття прихильність до постфордизму та креативності за Д. Лук'яненком, О. Дорошенко та Т. Галаховою трендами постійно зростає [22]. Однак головними залишаються успішні макромоделі економічного зростання. Слід звернути також особливу увагу на глобальні виклики валютної інтеграції, на які в своїх дослідженнях спирається вітчизняна дослідниця М. Лизун. Вона доволі вдало обґрунтовує існування так званого геомонетарного простору [23, с. 200–229] та мультилатеральної валютної інтеграції [23, с. 323–328]. Тим не менше в капіталістичному суспільстві, в якому перебуває значна частина людства, надзвичайно важливим науковим викликом з часом має стати прогнозування тих змін, які здатні докорінно змінити економічне середовище на краще, зменшити ризики монетарної турбулентності та забезпечити стійке економічне зростання.

Висновки. Таким чином, розвиток глобальних монетарних систем має базуватися на принципово новому розумінні суті та значення посткапіталістичної моделі, яка здебільшого носить гібридний характер і відображає процеси конвергенції традиційних та проривних технологій в організації бізнесу. Внаслідок системних процесів наукової дифузії було виокремлено окремі типи капіталізму:

турбо-, модерний, інформаційний, когнітивний, гламурний, цифровий і фінансовий. Переплетіння закладених в них ідеологій, геополітики, зростаючої динаміки руху факторів виробництва, лібералізація глобальних ринків, ущемлення соціальних гарантій та підвищення рівнів експлуатації стали характерними ознаками сьогодення. Описані вище процеси суттєво впливають на майбутню модель фінансового капіталізму, яка з огляду на сучасні тенденції розвитку соціуму ідентифікується процесами глибокої модернізації фінансових інституцій, урізноманітнення глобальних ринків, розширенням акціонерного капіталу, трансформацією функцій ринків, деривативів, хедж-фондів, банків тощо.

Важливим трендом фінансового капіталізму є створення цифрових валют та сек'юретизація фінансової активності, яка передбачає штучне пом'якшення наслідків фінансових криз, валютно-фінансову безпеку та подальше розширення тієї чи іншої валютної зони з більш глибоким обґрунтуванням її сталості і стабільності.

Література

1. Мейсон П. Посткапіталізм. Путівник у майбутнє / пер. з англ. Н. Мочалової. Київ: Наш формат, 2019. 360 с.
2. Мудзі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ / пер. з англ. О. Гордійчук. Київ: Bright Star Publishing, 2018. 184 с.
3. Райх Р. Врятувати капіталізм. Як змусити вільний ринок працювати на людей / пер. з англ. Р. Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 288 с.
4. Лютц М. Блеф! Фальсифікація світу / пер. з нім. О. Мельника. Київ: Вид-во Жупанського, 2016. 160 с.
5. Luttwak E. Turbo capitalism. Winners and Losers in the Global Economy. London–New York: Harper Collins, 2000. 290 p. ISBN 97800601317.
6. Fusaro D. End of the Right and Turbo Capitalism. The Postil Magazine, 2024. URL: <https://www.thepostil.com>
7. Koch M. Roads to Post-Fordism. Labour Markets and Social Structure in Europe. Journal of Social Policy. London: Routledge, 2006. DOI:10.4324/97813152.440.068
8. Grazia De V. Irresistible Empire: America's Advance Through 20th Century Europe. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2005. 586 p. ISBN 0-674-01672-6.
9. Cohen J. Informational Capitalism as Phase Shift: Challenges for Digital Constitutionalism, 2024. DOI:10.1093/oxford.
10. Vercellone C. The Hypothesis of Cognitive Capitalism. Working Paper presented at Birkbeck College and SOAS. URL: <https://EconPapers.repec.org/RePEc:hal:cesptp:halshs-00273641>
11. Ellenwood D. Information Has Value. The Political Economy of Information. Capitalism, 2020. URL: <https://inthelibrarywiththeleadpipe.org>
12. Moulner-Boutang Y. Cognitive Capitalism. Cambridge: Polity Press, 2012. 200 p. ISBN 978-0-745-64732-6.
13. Kapferer J. N., Bastien V. The specificity of luxury management: Turning marketing upside down. Journal of Brand Management, 2009, 16(5), pp. 311–322.
14. Почепцов Г. Гламурна журналістика: логіка візуальної війни. Detector Media, 2011. URL: <https://ms.detector.media>
15. Hudson M. Finance Capitalism versus Industrial Capitalism: The Rentier Resurgence and Takeover. Review of Radical Economics, 2021, 53(4), pp. 557–573. DOI:10.11770486613421011770.
16. Makoto N. Marx's Financial Capitalism. The Japanese Political Economy, 2019. DOI:10.1080/2329194X.2019.1611377

17. Цифровий капіталізм і утопії інтернету / ред. В. Атанасов. Київ: ЦСЕВ. Аванпост-прим, 2020. 160 с.
18. Schiller D. Digital Capitalism. Cambridge: MIT Press, 2000. 320 p. ISBN 9780262692335.
19. Staab Ph. Markets and Power in Digital Capitalism. Manchester University Press, 2024. 184 p. ISBN 9781526172167.
20. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2012. 440 с.
21. Хейлз К. Як ми стали постлюдством: віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2013. 426 с.
22. Парадигма креативного менеджменту в глобальній економіці: монографія / Д. Г. Лук'яненко та ін.; за ред. Д. Г. Лук'яненка. Київ: КНЕУ, 2016. 231 с. ISBN 978-966-926-102-1.
23. Лизун М. В. Глобальні виклики регіональної валютної інтеграції: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 453 с. ISBN 978-966-654-474-5.

References

1. Meison P. Postkapitalizm. Putivnyk u maibutnie / per. z anhl. N. Mochalovoi. Kyiv: Nash format, 2019. 360 s.
2. Mudzi D. Neopolityka emotsii. Yak kultury strakhu, prynyzhennia ta nadii zminiuiut svit / per. z anhl. O. Hordiichuk. Kyiv: Bright Star Publishing, 2018. 184 s.
3. Raikh R. Vriatuvaty kapitalizm. Yak zmusyty vilnyi rynek pratsiuvaty na liudei / per. z anhl. R. Kornuta. Kyiv: Nash format, 2019. 288 s.
4. Liutts M. Blef! Falsyfikatsiia svitu / per. z nim. O. Melnyka. Kyiv: Vyd-vo Zhupanskoho, 2016. 160 s.
5. Luttwak E. Turbo capitalism. Winners and Losers in the Global Economy. London–New York: Harper Collins, 2000. 290 p. ISBN 97800601317.
6. Fusaro D. End of the Right and Turbo Capitalism. The Postil Magazine, 2024. URL: <https://www.thepostil.com>
7. Koch M. Roads to Post-Fordism. Labour Markets and Social Structure in Europe. Journal of Social Policy. London: Routledge, 2006. DOI:10.4324/97813152.440.068
8. Grazia De V. Irresistible Empire: Americas Advance Through 20th Century Europe. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press, 2005. 586 p. ISBN 0-674-01672-6.
9. Cohen J. Informational Capitalism as Phase Shift: Challenges for Digital Constitutionalism, 2024. DOI:10.1093/oxford.
10. Vercellone C. The Hypothesis of Cognitive Capitalism. Working Paper presented at Birkbeck College and SOAS. URL: <https://EconPapers.repec.org/RePEc:hal:cesptp:halshs-00273641>
11. Ellenwood D. Information Has Value. The Political Economy of Information. Capitalism, 2020. URL: <https://inthelibrarywiththeleadpipe.org>
12. Moulier-Boutang Y. Cognitive Capitalism. Cambridge: Polity Press, 2012. 200 p. ISBN 978-0-745-64732-6.
13. Kapferer J. N., Bastien V. The specificity of luxury management: Turning marketing upside down. Journal of Brand Management, 2009, 16(5), pp. 311–322.
14. Pocheptsov H. Hlamurna zhurnalistyka: lohika vizualnoi viiny. Detector Media, 2011. URL: <https://ms.detector.media>
15. Hudson M. Finance Capitalism versus Industrial Capitalism: The Rentier Resurgence and Takeover. Review of Radical Economics, 2021, 53(4), pp. 557–573. DOI:10.11770486613421011770.

16. Makoto N. Marxs Financial Capitalism. The Japanese Political Economy, 2019. DOI:10.1080/2329194X.2019.1611377
17. Tsyfrovyi kapitalizm i utopii internetu / red. V. Atanasov. Kyiv: TsSEV. Avanpost-prim, 2020. 160 s.
18. Schiller D. Digital Capitalism. Cambridge: MIT Press, 2000. 320 p. ISBN 9780262692335.
19. Staab Ph. Markets and Power in Digital Capitalism. Manchester University Press, 2024. 184 p. ISBN 9781526172167.
20. Assman A. Prostory spohadu. Formy ta transformatsii kulturnoi pamiaty / per. z nim. K. Dmytrenko, L. Doronicheva, O. Yudin. Kyiv: Nika-Tsentr, 2012. 440 s.
21. Kheilz K. Yak my staly postliudstvom: virtualni tila v kibernetysi, literaturi ta informatysi / per. z anhl. Kyiv: Nika-Tsentr, 2013. 426 s.
22. Paradyhma kreatyvnoho menedzhmentu v hlobalnii ekonomitsi: monohrafiia / D. H. Lukianenko ta in.; za red. D. H. Lukianenka. Kyiv: KNEU, 2016. 231 s. ISBN 978-966-926-102-1.
23. Lyzun M. V. Hlobalni vyklyky rehionalnoi valiutnoi intehtratsii: monohrafiia. Ternopil: TNEU, 2017. 453 s. ISBN 978-966-654-474-5.

Стаття надійшла 14.11.2025; прийнята до друку 18.03.2026 року

DOI 10.33111/vz_kneu.42.26.01.11.075.081
ISSN printed: 2415-850X; online: 2415-8518.

УДК 339.138:659.1:004.738.5:338.43

Завадська Юлія Сергіївна
кандидат економічних наук,
докторантка кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна;
Data Analyst / Data Scientist, LoopMe
ORCID: 0000-0003-3424-0873
e-mail: juliya.zavadaska@gmail.com

ADTECH-ЕКОСИСТЕМА У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ

Zavadska Yuliia
PhD in Economics, Doctoral Student, Department of International Trade and Marketing,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine;
Data Analyst (Data Scientist), LoopMe.
ORCID: 0000-0003-3424-0873

ADTECH ECOSYSTEM IN DIGITAL MARKETING OF AGRI-FOOD MARKETS

Анотація. У статті досліджено місце AdTech як технологічної інфраструктури в системі цифрового маркетингу та обґрунтовано, що саме цей рівень визначає механізми розподілу рекламної уваги в цифрових медіа через правила торгівлі інвентарем, доступ до даних та алгоритмічну оптимізацію. Уточнено понятійні межі між цифровим маркетингом, цифровими медіа та AdTech, виходячи з реальних ринкових процесів купівлі-продажу рекламного інвентарю та ролей ключових учасників на стороні попиту і пропозиції.